СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 279. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 1. грудня, 1925. — VOL. XXXIII. No. 279. Jersey City, N. J., Tuesday, December 1. 1925. THREE CENTS

Майнерська юнія в части приймає предложення ґубернатора.

ГАРИСБУРҐ, ПА. 29. падолиста. — Ґубернатор Пенсилвенії Піншов предложив нині свою пропозицію щодо покінчення вуглевого страйку. На конференції зявилися лишень представники майнерської юнії. Властителів не було.

ПРОПОЗИЦІЯ ҐУБЕРНАТОРА,

Після сеї пропозиції майнери малиби сейчас вернутися до праці, як лишень почнуться переговори, себто ще заким договір буде підписаний.

Щодо нового договору, то він мавби бути підписаний на 5 літ. Кошта вугля для споживачів не мають бути підвисшені понад ціну, яка була перед страйком 1925. року. На будуче малаби бути сотворена рада посередництва та розсліду, котра до 6 місяців контракту малаби вирішити, чи майнери малиби дістати підвишку робітничої заплати. На місце системи відчековання малоби завестися систему добровільного відписування частини робітничої заплати до юнії.

НАРАДИ МАЙНЕРІВ.

Одержавши сі предложення, майнерські провідники з трох округів майнерської юнії: скрентонського, вилкс-берського та гейзелтонського, зібралися на збори, щоби рішити, чи приняти предложення ґубернатора як основу переговорів. Перебіг нарад держиться в тайні.

Рівночасно счинилася метушня серед властителів копалень. Вони на конференцію в палаті ґубернатора не зявилися, але почувши про його предложення, заворушилися. Вони хотіли постаратися о приватну тайну конференцію з ґубернатором, але сей відмовив.

ВІДПОВІДЬ МАЙНЕРСЬКОЇ ЮНІЇ.

Коло 4. години нині сполудня представники майнерської юнії зявилися знова в канцелярії ґубернатора з відповіддю на його предложення.

Опираючися на ухвалу трох округів майнерської юнії, вмішаних у страйк майнерів твердого вугля, представники страйкарів заявляють свою згоду на ведення переговорів. Вони признають навіть предложення ґубернатора за добру основу для ведення переговорів, які на їх думку повинніби вестися зі взаїмною вирозумілостю та уступчивістю. Однак, при кінці відповіди майнерські представники заявляють, що майнери вернуться до роботи, як лишень буде підписана умова; се значить, що вони відкидають пропозицію вертатися до роботи сейчас, як лишень почнуться переговори.

Представники властителів не дали офіціяльної відповіди на пропозицію ґубернатора. Неофіціяльно вони виступають в розмовах з ґазетярами проти пропозиції.

КУЛИДЖ ЗБИРАЄТЬСЯ ДАТИ КОНҐРЕСОВИ ДРАСТИЧНУ ПРОПОЗИЦІЮ ПРО ВУГОЛЬ.

ВАШИНҐТОН, 28. падолиста. — Президент Кулидж порозумівся зі своїми прихильниками в конґресі, щоби на слідуючому вже засіданню конґресу предложити новий закон з острими мірами проти страйку майнерів на будуччину. Відповідна згадка про потребу такого закона буде відай вже поміщена в промові президента до обох палат конґресу з приводу отворення його сесії дня 9. грудня.

ЖІНКА-ҐУБЕРНАТОР ВІДБИВАЄТЬСЯ.

ОСТИН, Текcас, 28. падолиста. — У відповідь на публичні відгрози своїх ворогів, що вони будуть старатися обжаловати за недбальство й надужиття в урядованню ґубернаторку стейту Тексасу паню Ферґасон, ґубернаторка видала урядову проклямацію до прогібіційних урядників, в якій вона обіцює надгороду в сумі пів тисячки долярів за арешт і засуд за нарушення прогибіції кождого богача, що має найменче 5 тисяч долярів маєтку.

Ґубернаторка додає, що прогибіційний закон для богачів і бідних, але досі його виконувано лишень проти бідних.

ЩО ТАКЕ СОН?

ВАШИНҐТОН, 28. падолиста. — Дослідники Університету Джорджа Вашинґтона дійшли на основі своїх довгих дослідів над сном людини до переконання, що се нічого другого лишень запитте тіла отруями, які повстають при праці. На їх думку, підчас праці кров людини зміняється подібно, як зміняється кров людини, що запивається. Підчас спання тіло викидає зі себе отрую. Виспавшися, змучена людина встає відсвіжена, запита людина витвереженою.

ХОЧУТЬ ВИРІШИТИ ПРОГИБІЦІЮ ЗАГАЛЬНИМ ГОЛОСОВАННЄМ.

ТРЕНТОН, Ню Джерзі, 28. падолиста. — Сенатор Симпсон, котрий буде провідником демократів у слідуючій леґіслятурі, виробив уже проект закона, після котрого народ стейту Ню Джерзі має загальним голосованнєм рішити, чи він хоче змінити прогибіційний закон так, щоби вільно було виробляти й продавати пива й легкі вина.

САМОВБИЙСТВО ГОЛОВНОЮ ПРИЧИНОЮ СМЕРТИ В АРМІЇ.

ВАШИНҐТОН, 29. падолиста. — Военне міністерство подає свої обчислення про число смертий в американській армії. Вмирає тепер пересічно на рік 391 жовнірів на кождих 100 тисяч жовнірів. Найголовнійшою причиною смертий все ще остає самовбийство. На другому місци стоять сухоти, на третому автомобілеві випадки. Урядови вдалося зробити значний поступ в поборюванню смертий від недуг, але не в поборюванню самогубств американських вояків.

ДЕКРЕТ ПРО КОМІТЕТИ НЕЗАМОЖНИХ.

На Україні остаточно принято декрет про комітети незаможних селян. У вступі до нього підкреслені революційні заслуги незаможників, що приймали активну участь у революційній боротьбі за закріплення радянської влади на Україні. Тепер— говориться в декреті— коли радвлада остаточно закріпилася, уряд уважає своечасним звільнити комнезами від адміністративної роботи та перетворити їх у добровільні орґанізації, яких метою буде стояти на сторожі інтересів сільської бідноти.

ЧИСТКА МІЛІЦІЇ НА УКРАЇНІ.

У звязку з відбуваючоюся на Україні чисткою персонального складу адміністративних орґанів радвлади не поминула вона і орґанів міліції та карного розшуку. Про неї сказав Нарком внутрішних справ України і рівночасно голова ДПУ Балицький таке: „Перевірка міліції спричинена тим, що в останніх часах у численних місцевостях України виявилося засмічення адміністративних відділів, орґанів міліції та карного розшуку бюрократичними, нездисциплінованими та злочинними елементами. Згідно з даними по день 15. жовтня на 1.758 провірених звільнено з посад 11,3 відсотків. Найбільший відсоток звільнень випадав на командний склад міліції та розшуку. З тих звільнених аж 40 відсотків б. командантів притягнено до карно-судової відповідальности.

ПІСЛЯ ВТЕЧІ КОМУНІСТА ЛЕЩИНЬСКОГО.

Комуніст Лещиньскі, який утік із варшавського суду до Москви, помістив у „Правді" статтю, в якій взиває ком. партію в Польщі до гострих виступів. Окружний суд у Варшаві увільнив поліціянта Пісарского, наслідком неуваги якого Лещиньскі втік. Суд повідомив през. суду, що в слідчім суді потрібні спец. уладження для поміщення переслухуваних вязнів. Слідство проти судді Штранцмана ведеться.

НОВИЙ РОМАН В. ВИННИЧЕНКА.

Повідомляють з Парижа, що наш славний писменник Володимир Винниченко приступив до писання історичного роману з часів Хмельниччини. Роман має бути закінчений на протязі року.

ЗМІСТ КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА 1926 РІК.

Табельний календар на 1926.
Календаріюм.
Історичний календар.
До якої запомогової орґанізації належати.
Що кождий член повинен знати про У. Н. Союз.
XVI конвенція У. Н. Союза.
Нові роди обезпечення в У.Н.Союзі
Посмертні згадки.

В. Кедровський: Проголошення першого Універсалу Української Центральної Ради в Київі. (Спогади очевидця).
О. Олесь: Вірю горяче.
Україна. — Територія України. — Населенне України. — Назва України. — Події з історії. — Новий поділ України. — Радянська Україна; Західна Україна (докладна сдатистика Галицької України); Підкарпатська Русь; Під румунською окупацією.
Українські табори в Чехо-Словаччині (з ориґінальними ілюстраціями).
Осип Маковей: Сон.
Слово о Полку Ігоревім (Заспів і Плач Ярославни).
Осип Маковей. Понад хмари.
Ой, красно, ясно (Народня пісня).
М. Шашкевич: Веснівка.
Володимир Мономах (з приводу 800-літніх роковин смерти великого володаря Руси-України).
Руїна Січи в піснях і думах.
Я. В.: Ліс і сокири.
Т. Шевченко: Ранок.
Петро Чулий: Дещо про Москалів (Популярно-наукова розвідка на основі російських жерел про життє-бутте московського народу).
Гей не дивуйтесь (Народня пісня).
Українець є зразком Славянина.
Любов і біль (Казка).
Забобони й наука (Про опирів).
Свящ. др. Микола Копачук: Московська душа (Про головні переходи, які впливали на московську душу, а саме: 1. Христіянство. — 2. Татарське лихоліттє. — 3. Державний деспотизм. — 4. Кріпацтво).
Др. Осип Назарук: Опис Києва (Виїмок із споминів з часу подорожі).
Смерть і любов.
Др. Лонгин Цегельський: Наші державотворчі невдачі (З давно і недавно минулого).
Співаючі вежі в Голяндії і Бельгії.
Початки писма.
Милостиня (Оповіданне).
Спогади про початки зелізниці.
Найбільші вороги людий.
Що є між життєм і смертю.
Синій кремінь (Оповіданне).
Як довго жиють звірята.
Століттє ковнірця.—Століттє плуга.
Будівельна кооперація.
Зріст маєтку У. Н. Союза.
Нащо обезпечувати дітий?
Нащо обезпечення на життє в Америці, коли його не треба було в старому краю?
Деморалізація серед польської іміґрації в Америці.
Обєднанне Українських Орґанізацій в Америці.
Нові галицькі анекдоти (жарти).
Оголошення.

Календар містить богато нових ориґінальних ілюстрацій зі старого краю і з Америки.

Ціна одного примірника 50 центів з пересилкою.

Замовляти у Свободі.

ПЕРЕДАЧА ЛІСІВ СЕЛЯНСТВУ.

На Поширеній Президії ВУЦВК-ту Наркомзем України Дубник зложив звіт з дотеперішньої праці в справі передачі лісів українському селянству. Згідно з його даними лісовий фонд у 39 округах України виносить 3,509 десятин, з чого 39 відсотків передається селянам. До революції селянство мало в посіданню тільки 8 відсотків. Площа лісів, які передається селянству, виносить 1,420,000 десятин, з чого 400 тисяч десятин передається селянству з правом корчування та переміни тої площі в управну землю. Дотепер передано селянам уже 815,000 десятин ліса. Передача всього призначеного для селян лісового простору закінчиться аж у 1926 р. Супроти цього, що на Україні за мало ліса, ВУЦВК рішив постаратися про те, щоби передати українському селянству на пільгових умовах частину лісового фонду Російської Федеративної Републики і Білоруси.

ЦІКАВА ПРОПАҐАНДА.

На які способи береться анґлійське жіноцтво, щоби обороняти свої права у всіх ділянках суспільного життя, доказом цього є основанне жінками з вищих кляс таємної банди, названої орґанізацією „40 слонів". Метою цієї орґанізації є входити у звязки з багатими мущинами і в пригожий мент грабити їх. Товариство розпоряджає величезними сумами і знаменитою орґанізацією. Поліції вдалось покищо відкрити тільки другорядних членів. Відомо, що голова банди називається „Каро", а в цій назві добачують натяк на тенденцію кровожадности („каро" по латині „мясо"). Ті енерґійні дами, що зїхали з глузду, мають доказати, що визначаються всіма тими самими прикметами, що мущини і можуть виборoти собі самі гроші, силу та вплив.

„ПРИКРИЙ ВИПАДОК".

Львівська брукова й „кресова" „Ґазета Поранна" у відомостях зі Снятина подає між инщими, що в Заболотові стався незвичайно прикрий випадок. А саме один із представників „польської культури на кресах", начальник суду і презез „орґанізації народової" в Заболотові др. Дроздовський одержав акт обвинувачення за долярову лихву. Небавом ся вельми „патріотична" діяльність презеса найде свій епільоґ в окружнім суді в Коломиї.

Анґлія хоче зачати тепер акцію за розоруженнєм Европи.

ЛОНДОН, 29. падолиста. — Анґлійські диплом ати згідно заявляють, що локарненський договір се не конець мирового діла, а тільки початок.

Вони кажуть, що метою локарненського договору є замиренне Европи і розоруженнє, щоб її дати змогу відбудуватись по війні економічно і фінансово.

Анґлійські дипльомати знають, які перепони будуть при переведенню розоруження, і тому признають, що се вельми трудна справа.

Длятого вони хотять братись до справи дуже обережно.

Найлекше Анґлії пропонувати розоруженне сухопутних армій, але тут найтяжша справа з Францією, яка виключно на сьому опирає тепер свою хвилеву силу.

Далі вони заявляються за частинним зменьшеннєм числа і містоти підводних лодок всіх держав; за скасованнєм бльокади держав у часі війни і за забороною острілювання з воздуха цивільного населення.

Вони вірять, що такий плян можливий до приняття для всіх держав Европи, а він, як кажуть, може її спасти від економічної руїни і забезпечити мир.

ЛОКАРНЕНСЬКИЙ ДОГОВІР.

ЛОНДОН, 30. падолиста. — Завтра підпишуть тут представники договірних держав локарненський договір про забезпеченне французько-німецького мира.

На сю подію зїхались уже представники договірних держав. З Німеччини приїхали сюди підписати договір премієр Лютер і міністер закордонних справ Штреземан.

ВІДЗНАЧЕННЄ ЧЕМБЕРЛЕЙНА.

ЛОНДОН, 29. падолиста. — В тутешніх урядових кругах запевняють, що король Юрій V нагородить міністра закордонних справ Чемберлейна якимось особливим відзначеннєм з нагоди підписання локарненського договору.

БРІЯН ЗА СПЛАТОЮ ДОВҐІВ.

ПАРИЖ, 29. падолиста. — Новий премієр Франції Арістид Бріян скликав нині перше засіданне нового кабінету в Елізійській палаті у президента републики Думерґа, котрий був теж присутний на засіданню.

Бріян заявився за негайною умовою щодо сплати военних довгів не тільки Анґлії але й Америці, щоби здобути нові кредити на біжучі потреби Франції.

Далі обговорювано фінансову програму нового уряду, яку він має предложити парляментови в середу.

Кажуть, що новий кабінет заявиться за додрукованнєм ще кілька міліярдів паперових франків, щоби сплатити готівкою припадаючі по Новому Році позичкові бонди.

ФАШІСТИ У ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ, 29. падолиста. — Французькі фашісти орґанізуються з поспіхом на зразок італійських. Вони мають тут осередню орґанізацію і відділи по цілій Франції. Як кажуть, членів у них вже 100,000. Видають вже свою власну ґазету і мають доволі гроший на орґанізацію.

Одяг у них відзначується лише синьою сорочкою і сірим капелюхом.

Їх провідники кажуть, що вони готові захопити державну власть у Франції, але тільки тоді, якби державі грозили соціялісти або комуністи.

ПРОТИ ГІНДЕНБУРҐА.

БЕРЛІН, 29. падолиста. — Німецька націоналістична преса зачала тепер пропаґанду проти президента Гінденбурґа за підписанне локарненського договору.

Дневник Дойтше Цайтунґ пише, що сі, що витали президента Гінденбурґа, тепер в національній жалобі.

УКРАЇНЦІ ПРОТИ СКРШИНСЬКОГО.

ВАРШАВА, 29. падолиста. — Українські і білоруські посли в польському соймі заявили, що вони в опозиції до нового кабінету Скршинського.

Жиди ставляться до нього прихильно.

СКРШИНСЬКИЙ ПРЕДСТАВЛЯЄТЬСЯ СОЙМОВИ.

ВАРШАВА, 28. падолиста. — Новий польський премієр Александер Скршинський представився разом зі своїм новим „народовим" кабінетом в соймі. Він заявив, що головну увагу у плянах нового правительства зверне на направу польських фінансів.

МОКОЛА МОКОЛАЄВИЧ ГОТОВИТЬСЯ ДО ПОХОДУ НА РОСІЮ.

ПАРИЖ, 29. падолиста. — Великий князь Микола Миколаєвич заявив, що знову змінив свій погляд і вже не хоче ждати на проти-большевицький переворот в Росії, але готовиться до виправи проти большевиків.

КАЙЗЕР ЗБОГАТІЄ.

БЕРЛІН, 29. падолиста. — Німеччина хоче закупити всі посілости бувшого кайзера Вільгельма за готівку, яку означують на $200,000,000. Коли він ту суму одержить, то буде [illegible]

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокє число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЗАХОДИ ҐУБЕРНАТОРА ПІНШОВ

Вже тринайцять тижнів минає від часу, як американські майнери твердого вугля вийшли на страйк, бо їм вийшов контракт з властителями копалень. Тринайцять тижнів коло півтора сотки тисячів робітників було без праці, хоча американська суспільність потребує добра, яке вони своєю працею зі землі добувають. Хоча недостача вугля давалася в знаки й підприємствам і приватним споживачам, головно менче заможним верствам, хоча публика й страйкарі домагалися якогось рішучого кроку від публичних властий в сій справі, уряди нічого не робили. Федеральний уряд сидів зі заложеними руками, виправдуючися тим, що мовляв він не має ніякого права ні власти вплпвати на приватну справу вуглевого промислу.

Доперва по упливі трох місяців найшовся публичний урядник, який важився скликати посварені сторони на конференцію. Сим урядником є губернатор пенсилвенійського стейту Піншов. Він теж не має власти приказати сторонам зійтися на конференцію, як не має сеї власти федеральний уряд. Він теж мігби вимовитися перед громадянством браком сеї власти, браком відповідних законів, надаючих урядови право інтервенції на случай страйку в якомусь важному промислі. Не маючи сеї власти, він видимо може легко стрінутися з відмовою одної або другої сторони, і може легко скомпромітуватися невдачою своїх заходів. Мимо сього він рішився на посередництво. Сим він доказав, що він добре розуміє вагу уряду. Навіть хочби його мала стрінути компромітація а в слід за тим політична шкода, мимо сього він відважився на крок, який повинен уже був давно бути зроблений.

Брак правної основи до інтервенції може легко закінчити його заходи невдачою. Але й на случай невдачі американський народ попамятає його як чоловіка, який мав відвагу зарижикувати своєю популярностю тоді, коли другі зі славою відважних і рішучих людий такої відваги не мали.

ФРАНЦІЯ НА ДОРОЗІ ДО ЛІПШОГО?

Старому французькому політикови Бріянови наконець вдалася штука, яка здавалося неможливою. Він зложив новий кабінет міністрів.

Як по Франції пішла вістка про нового французького чародія, Франція віддихнула свобіднійше. Напруження, що псувало її нерви від кількох днів, облекшіло. Чорні думки, що починали вже насуватися на французький ум, розсунулися. Засвітило сонце надії. Ґазети повеселішали, телеграфи ростеґеграфували веселі вістки. Вставши рано в суботу, Французи немовби побачили новий світ: за границею Німці потверджують договір з Локарно, — як добрі сусіди, навіть не пробують використувати французької халепи; у Франції все благополучно. Тяжкий тиждень скінчився щасливо. Можна забавитися цілу неділю, з вірою в старе добре щастє Франції.

Але чи потреває се щастє Франції довго? Чи чародійний вчинок Бріяна розвязав старе питанне, що зависло над французьким народом? Чи найшов сей випробований ворожбит який лік цілючий на французьку національну хоробу? Чи справді буде Французам чого тішитися в понеділок?

Такі питання завдають собі примірем американські ґазети з приводу вістки про геройський вчинок Бріяна. Такі питання завдають собі певно англійські ґазети. І англійські банкирі, і американські банкирі. І відповіди, які вони дають на сі питання, такі, що, якби так Французи їх знали, то вони перестали радуватися. Американські ґазети, примірем, не перечуть Бріянови дипльоматичного хисту. Вони підносять його зручність у маневрованню межи ріжними партіями та питаннями. Однак навіть найбільші його прихильники не можуть йому признати, що він дає надію на розвязанє основних питань французької політики. Нині вже відай нема в Америці ґазети, яка не знала, що французька хороба передовсім фінансова хороба. Вганяючи за воєнною славою та за пануванням над всею Европою, Французи догралися того, що вони не можуть удержувати своєї армії та виплачувати своїх воєнних довгів. Вони мусять зробити одно з двох: або зректися воєнної слави та прогологити себе банкротами, або ґнати далі за славою, але наложити на себе тяжкі податкові тягарі, признаючи чесно, що хто має славу, той повинен за неї заплатити.

Досі ні один французький міністер не мав відваги сказати сього Французам зовсім з тою французькою отвертостю, якою вони люблять перед чужинцями чванькатися. Не має сеї відваги тим більше Бріян. Він має відвагу вдавати, що він має відвагу розвязувати найтруднійші питання, але відваги їх розвязати він справді не має ні крихітки. Се знають всі чужинці, се знають американські й анґлійські банкирі, американські й анґлійські ґазети й політичні діячі. Хто знає, може се знає й самий Бріян, хоча сього по собі не показує. Як знає, то не каже всього що знає, ні собі, ні Франції. І Франція далі думає, що вона відкрила нового чародія, який прожене раз на все страшних чорних духів, що обсіли сю велику банкротницю, яка хоче приказувати народам Европи, як льокаям. Тимчасом новий премієр се один з тих чародіїв, які ліку на французьку хоробу найти не можуть, а дищень хорого на тиждень-два за-

АНТАНТА

Европа входить поволи в кінцеву стадію ліквідації того боєвого фронту, що його витворила світова війна, яка поділила воюючий світ на два ворожі табори, а саме антанту і центральні держави. До сього часу була антанта при допомозі Ради Амбасадорів властиво диктаторкою Европи і далася добре в знаки не тільки побідженим Німцям, але й нам. Бо завдяки її ухвалам прийшла до Галичини армія Галлера, яка змусила нашу армію покидати Галичину, а через рішення Ради Амбасадорів з 14. марта 1923 р. прилучено нашу землю до Польщі. Було то в часі, коли Франція трясла цілою европейською політикою та могла переводити всілякі ухвали без спротиву.

Та часи змінилися. Франція побачила, що її політика найбільше шкодить її самій. Представник французького імперіялізму і приятель Польщі Поанкаре мусів уступити, а Франція була змушена піти на дорогу згоди. Мир в Локарно положив конець диктатови Франції та допустив до рішаючого голосу Німеччину. Тим самим положив він конець і самій антанті. Рада Амбасадорів буде вправді далі мати нагляд над виконанням версайського договору, але її характер уляже цілковитій зміні, коли до неї ввійде представник Німеччини, на що саме тепер заноситься. В той спосіб буде вона перероблена в дійсне міжнародне, загально европейське тіло.

Верзальський мир підчинив Німеччину військовій контролі аліянтів та змусив її розброїтися. Німеччина напирає тепер на те, щоби знести ці обмеження, яке колідує з суверенністю Німеччини. Попирає її в тім згляді Англія, а противиться Франція, яка одна не годиться, щоби до військової аліянтської комісії контрольної покликати ще і німецького ґенерала з рамени німецького уряду. Вже сама французька пропозиція зміняє отже цілковито характер тої комісії, яка з хвилею, коли до неї ввійде німецький делєґат перестає бути контрольною комісією антанти.

Фактично відносини в Европі укладаються так, що Німеччина відзискає своє довоєнне, міжнародне становище. В теперішній европейській констеляції нема для антанти місця. В рахубу зачинають входити нові сили і нові політичні комбінації, а до такої комбінації належить в першій мірі англійсько-німецьке зближення.

Німецький міністер загранич-них справ Штреземан, повернувши з Локарно, говорив на публичнім зібранню, що вся сила Англії — на мори і на суши — буде дана до диспозиції Німеччини, якщо Франція відважиться переступити німецьку границю. А коли його інтерпелювали, чому він зарікався від імени Німеччини від війни, відповів цинічно, що годі було йому що іншого говорити, коли Німеччина ще не готова до нової війни. На те замітив саркастично оден з англійських журналістів, що Німеччина подобає тепер на того чоловіка, що рішився не перерізувати вже нікому горла, бо не має бритви. Подаємо це для характеристики теперішніх політичних відносин в Европі. Зміна очевидна.

Антанта перестала істнувати і з того приходиться всім державам витягати консеквенції, особливо тим, яких міць, а навіть само істнування було оперте до сього часу на непереможній силі аліянтів. До тих держав належить в першій мірі Польща, яка одержала від антанти в дарунку не тільки державність, але ще й десять міліонів непольських народів та територію, якої половина заселена т. зв. національними меншостями, які здані на ласку і неласку польського мілітаризму й імперіялізму. Маючи за собою Францію, а тим самим і цілу антанту, кпила собі Польща з всіх міжнародних договорів та зобовязань супроти непольських народів, для яких пристосовувала методу цілковитого знищення. З хвилею, коли падає антанта, а до Ради Амбасадорів і до Ради Ліґи Націй входить представник Німеччини, справа возьме инший оборот, бо Німці належать в Польщі рівнож до національних меншостий.

Антанта і Рада Амбасадорів належать вже до історичних пережитків. Назрівають в Европі инші чинники, які заважуть на дальшій її судьбі, яка не покотиться по дорозі верзальського договору, себто по дорозі насильства і поневолення. Відчиниться нова перспектива і для нас Українців, особливо для тих, що поневолені Польщею. Смерть антанти принесть зі собою цілковите ослаблення Польщі, яка тепер здана на свої власні сили. Може вона ще шукати опори в т. зв. малій антанті, але й та її нічого не поможе. По смерти великої антанти мала антанта не має ніякої рації істновання, подібно як великодержавна Польща.

ЩЕ ПРО НАШУ НАЦІОНАЛЬНО-ГОСПОДАРСЬКУ ПОЛІТИКУ.

В послідних дописах до Свободи я старався звернути увагу нашої іміґрації на потребу створення господарського товариства, яке обєднювалоби всі її творчі сили та стало до праці з краєм над господарським відродженням нашого народу. Як перший в тій праці я подав видавнпче господарського журналу в краю коштом американської іміґрації. В той спосіб ми згуртувалиби всіх робітників біля одного осередка та прийшлаби жвава виміна думок між краєм та іміґрацією.

Цю думку приняла прихильно не тільки іміґрація але і старий край. В „Ділі" з 25 жовтня передруковано весь звіт Економічного Товариства в Филаделфії та від редакції додано слідуюче: „Як зачуваємо, плянується дальші виклади та дискусійні вечєрі, що треба повитати як відрадне явище серед нашої іміґрації, дарма, що ствердженне неможливости негайної економічної орґанізації української заморської іміґрації і обмеження свого поля діяльности покищо до чисто те-чить, на жаль, дійсно про велике й надзвичайно шкідливе розбиття тамошнього українського громадянства. Найбільша жертвенність наших заморських братів на ріжні народні установи в їх матірному краю не видасть бажаних плодів, якщо спершу там, за океаном, не створиться дужа спільна, колективна, економічна організація, яка малаби свої галузи у рідному краю. Поклинуючись так часто на Ірляндців — слід брати собі приклад передовсім з їх економічної организованости на іміґрації в той час, коли в їх рідному краю панували найважчі політичні відносини".

Ще більше прихильно поставилося до справи орґанізації нашої іміґрації нове товариство, яке зорґанізували самі молоді сили в краю п. н. Економічне Товариство. Голова цего товариства переслав на мої руки листа, в якому широко розказав про цілн цего товариства та їх бажаннє співпрацювати з американською іміґрацією. Та коли після зїзду приступлено вже до праці, поліція заказала дальшу орґанізацію.

І тут виходить на верх ціла вага господарської організації.

подумає не один, і чого Поляки малиб заказувати господарську організацію? Для пояснення подаю дословний відпис поліційного заказу а він сам по собі висвітлить суть справи:

„Поширювання і поглиблювання ідеї економічної самовистарчанности, пропаґоване в відношенню до цілої держави як політичного орґанізму становлячого для себе під зглядом територіяльним окрему і замкнену цілість є зрозуміле і як таке дозволене. Поширюванне однак такої ідеї тільки в відношенню до якоїсь частини суспільности, злученої зі собою чи то спільністю реліґійних чи народних інтересів у даній державі, витворювалоби стан ексклюзивности тої части в відношенню до загально державних проблємів, непожаданий для держави зі становища політики господарської і суспільної і для того **мусить бути заказане**".

Чи цей заказ не каже нам, яке значіннє малаб така орґанізація для нашого народу? Він вказує нам, що ми стали на добрий шлях і жадні перешкоди не сміють здержати нас від виконання наших постанов. Зробім перший крок, даймо почин до згуртовання а тоді і дальша праця буде лекша.

Цей перший крок це виданне власного журналу в краю. На це потрібно малих фондів і малого гурта людий, які зрозуміють цю справу. Чи найдемо їх в Америці?

Я певний що так, тимбільше, що в Філаделфії зорґанізоване навіть господарське товариство. І коли будуть проголошені його збори, повинен на них явитися весь філаделфійський загал і так чисельно як на Святі Першого Падолиста.

Коли день Першого Падолиста є днем віднови української державности на західних наших землях, то переведенне господарської організації всеї еміґрації буде днем закріплення цеї державности нашою силою і орґанізованістю.

Закріпім звязь з краєм і станьмо з ним до спільної праці над господарським його відродженням а тоді матимемо і честь, що ми доложили свою цеголку при будові нового життя українського народу.

Др. Володимир Галан.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

Стефан Дідула, Дітройт, Миш. Звіт комітету помочі читальні в Бертешеві, повіт Бібрка, ми помістили. Такі речі Свобода містить безплатно.

Торічний виказ з коляди міг затратитись. Тепер се спізнене, але як Вашій громаді на сьому залежить, то пришліть другий виказ, але по змозі короткий, а ми ще помістимо.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

Сим повідомляється Вп. ПП. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1926 для членів У. Н. Союза вже розпочалась і що вже вислано календарі на адресу пп. секретарів для слідуючих відділів:

Від. 121, 126, 132, 135, 149, 152, 155 (2 п.), 156, 160, 163, 193, 200, 209, 211, 237, 238, 244, 246, 248, 253, 2455, 263, 267, 268, 269, 271, 273, 276 (3 п.), 278, 280, 285, 294, 298, 299, 318, 320, 321, 325, 339, 357, 369, 370 (2 п.), 400.

Повисше вимінені посилки зістали вислані почтою дня 30. падолиста.

Котрий би зі згаданих відділів не зістав з якоїсь причини посилки до 10

КУПУЮТЬ АКЦІЇ ЗЕМЕЛЬНОГО БАНКУ ГІПОТЕЧНОГО

Воно дивним видається, що треба аж особливішої пропаґанди, щоби переконати наших людий, щоби вложили хоч одробинку зі своїх ощадностий в українській солідній інституції, в однокім нашім банку, якого добилися галицькі Українці з тяжким трудом і який ми не тільки повинні, але мусимо піддержати, якщо хочемо себе вважати за життездайну націю взагалі.

На жаль не можна ще сказати, щоби в американських Українців було таке розуміння. Якщо так далі піде, то з великим встидом будемо ожидати тої хвилі, коли буде замкнена підписка акцій, бо вона певно не буде світлою для нас. Тому тимбільша честь належиться тим громадянам, що розуміють вагу хвилі та підписують акції Земельного Банку Гіпотечного у Львові, одинокої банкової української інституції на всі західно-українські землі.

До 1. січня 1926 мусить мати банк один міліон злотих акційного капіталу, інакше Поляки відберуть концесію і ми стратимо одинокий свій банк. Є громадяни, що розуміють, що це значить для Українців і купують акції свого рідного банку. Ось вони:

КЛІВЛЕНД, О.

О. сов. Лев Левицький зібрав серед клівлендської української громади $405 і переслав до Земельного Банку у Львові через Обєднанне в Филаделфії.

Акції купили: (Одна акція $5) Бр. св. Петра і Павла, від. У. Н. Союза $50, по $25: о. Лев Левицький, Петро Терешкевич, Апостольство Молитви, Стефан Павлусь, Сестриицтво Непорочного Зачаття Пр. Д., Петро Болеста, Андрій Фоца $20, Укр. Кат. Церква св. Петра і Павла $15; по $10: Бр. св. Василія Вел., від. 364 У. Н. С., Василь Кокоц, Іван Миланич, Йосиф Буката, Микола Стран, Параска Комись, Еміль Нечипір; по $5: Матвій Притуляк, Микола Данилюк, Михайло Коґут, Теодор Сандиґа, Василь Войтів, Дмитро Підсадний, Лущь Струк, Тов. Запорожська Січ, від. 251 У. Н. С., Іван Сарахман, Йосиф Тиханський, Онуфрій Шалапій, Михайло Лисий, Іван Шайн, Онуфрій Годованський, Петро Липян, Антін Попіль, Василь Паплик і Іван Турчик.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Січ ім. Богдана Хмельницького вважала своїм обовязком відгукнутися на поклик краю в справі доповнення міліонового капіталу для одинокого українського банку і повела в тій справі аґітацію серед своїх членів.

На разі зібрано $170, які вислано до Земельного Банку Гіпотечного у Львові через Обєднанне.

На купно акцій зложили: по $50: Микола Близнак, Петро Римар і Микола Максимович, по $10: Мирон Одинський, по $5: Іван Приймак і Василь Конкульовський.

ЯНҐСТАВН, О.

Ширшу акцію в справі Земельного Банку у Львові розпочав в нас наш парох о. Володимир Довгович. На разі зібрано готівкою $75 і переслано через Обєднанне до Львова, щоби гроші не залягали, бо вони там потрібні.

Акції купили: Дамян Маринич $50, о. Володимир Довговиеч $10, а по $5: Антін Коґут, Ілярій Крушельницький і Василь Зубаль.

ДОПИСІ.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

З весілля.

У громадянина Филипа Савечки, котрий справляв весілле своїй донці Анні, не забув староста весільний д. П. Гарматюк за голодуючих наших братів в рідному краю і зібрав на ту ціль $8.20.

Жертвували слідуючі: по $1: Ф. Ґанчар (мол.), П. Гарматюк, Й. Кава; по 70 ц.: Ігн. Кушнір; по 50 ц.: В. Кузняр, П. Гук, О. Мостецький, Виллием Богон, І. Затонський, Ф. Савечка, Н. Н. і 4 других по 25 ц. Гроші вислано для голодуючих у Львові. Хотяй було Українців більше на тій забаві та як прийшло до збірки, то руки по кишенях тримали.

Всім жертводавцям щире спасибіг за те, що підчас забави памятали за своїх голодних братів в рідному краю.

Ігн. Кушнір.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Збірка на політичних вязнів.

Місцеве співацьке Товариство „Боян" уладило дня 8. падолиста спільну вечеру з забавою, щоби піднести товариське життя між місцевими Українцями. Парох о. Лисяк підніс в своїй промові значіння наших орґанізацій, а особливо співацьких товариств, що то плекають наш найдоросший національний скарб, нашу пісню та візвав всіх громадян до згоди та любови.

Місцевий учитель Данило Стецик представив в прекрасних словах теперішне положення в ріднім краю, якому ми повинні прийти з помочию, а яку зможемо дати тоді, якщо будемо працювати тут в згоді і єдности. Завізвав рівнож присутних, щоби не вставали від ситого стола доки не зложать хоч дрібної лепти на тих політичних вязнів, що то мучаться в ляцьких тюрмах.

На ту ціль зложено $17.05, які вислано до Обєднання для висилки до краю.

Присутний.

СТЕМФОРД, КОНН.

З обходу свята Першого Падолиста.

В річницю Першого Падолиста, в день відновлення української держави у Галичині, гурток ідейних Українців в Стемфорд зійшовся до церковної галі, щоби врочисто відсвяткувати сей день та віддати честь поляглим героям. Перше слово забрав д. Н. Гуцалюк. Згадав за поляглих наших героїв, котрі посвячували своє життє і полягли в боротьбі проти ворога. Коли вони не жалували свого життя для освободження свого народу, казав він, то і ми не жалуймо зложити жертву тим, котрі остались при життю, але каліками; котрі конче потребують помочі від нас, бо до кого-ж удаватись їм як не до нас заморських братів Українців в Америці?

Другий забрав слово д. Мих. Кресан, котрий короткими та зворушуючими словами згадав за поляглих героїв і попросив всіх встати з місць, щоби віддати честь тим, котрі полягли в бою проти ворога, аби здобути волю свому народови. Всі як один встали з місць. З похиленими головами і смутком в душі віддали честь і поклін поляглим.

Д. Терляк пішов за збіркою і зібрав $13.85.

Несподівано завитав до нас давній громадянин і орґанізатор стемфордської української громади і Бр. Арх. Михаїла, від. 350 У. Н. Союза, д. Іван Каштанюк, гол. рекорд. секр. У. Н. Союза. З огляду, що не були присутні ні предсідатель ні секретар сього відділу, тож в імени братства привитав його д. М. Кресан.

Д. Каштанюк привитав усіх братніми словами, почім забрав також слово на тему дня і заохочував до дальшої праці на народній ниві. Також причинився до збірки і від себе жертвував $5.00, тож разом зібрано жертв $18.85, котрі вислано до Обєднання в Филаделфії, яке відішле на призначене місце.

Мих. Сливинський.

САЙКСВИЛ, ПА.

На Народній Дім в Соснові.

На просьбу наших родимців із села Соснова, повіт Підгайці на будову Народнього Дому зложили:

Ілько Магдій, Никола Стельмах по 10 дол., Мих. Люлька, Павло Фінька, Микола Бончук, Марія Кирніцька (Івана), по 5 дол., Іван Кренціґлова 4 дол., Марія Кирніцька (Михайла), Юстина Кирніцька і Федь Лазута з Мишкович по 2 дол., Настя Процишин, Марія Щупляк, Тимко Бандура, Дмитро Бандура (оба з Микович), Филимон Шевців, Петро Кикіш, Йосиф Кренціґлова по 1 дол., Олена Куфель 50 ц. — Разом $57.50.

Гроші вислано дня 17. падолиста через Стендерд Бенк в Ню Йорку (ч. посвідки 28135), на руки голови читальні Просвіти Дмитра Дусанівського в Соснові в сумі 56 дол. Оплата пересилки 1.50, разом 57.50.

Всім шановним добродіям і добродійкам в імени комітету щира подяка за їх жертви.

ЗА КОМІТЕТ:
Ілько Магдій, голова; **Михайло Люлька,** секр.; **Йосиф Кренціґлова,** кас.

МОВЧАЗНЕ СВЯТО.

Святкування 1-ого Падолиста. Стрий.

Стрийські українські товариства святкували память 1. падолиста панахидою в парохіяльній церкві, а потім кожде зокрема святочним вечером у своїх кімнатах. Святочні промови виголосили: Остап Луцький, др. Бр. Калитовський, др. А. Гарасимів й інші. Читано визвільні-вірші П. Карманського; проголошувано спомини; співано „Червону Калину". Майже у всіх селах відправлено в сей день панахиду за тих, що впали в боротьбі і уладжено збірку на українських інвалідів. Найвеличавійше свято на селі відбулося в Добрівлянах, на якому виголосив святочну промову голова окр. орґ. УНДО. др. Гарасимів.

Збараж.

День 1. падолиста відсвяткував Збараж з рідкою врочистістю.

Вже в суботу 31. жовтня молодь, дівчата й хлопці, влаштували в церкві могилу, прибрали її зеленим мохом, гарними вінками й блакитно-жовтими лентами з відповідними написами. На могилі виставлено високий березовий хрест, на якому красувався терновий вінець і лента з написом: „Вас, Герої, не забудем!"

В неділю, дня 1. падолиста о 5. год. попол. велика Воскресенська церква наповнилась битком громадянством Збаража. Трох священиків відправило торжественну панахиду. Один із них виголосив принагідну проповідь.

З церкви пішли учасники свята до салі Т-ва „Український Дім", де бесідники виясняли і з натиском клали на серце українському громадянству значіннє традиції.

Молодь — жіноча і мужеська — заініціювала співи січово-стрілецьких пісень. Всі учасники зі зворушенням і стоячи проспівали стрілецькі пісні.

Дня 2. падолиста відправили три священики співану Службу Божу за поляглих Стрільців УГА. Громадянство знову численно заповнило церкву і доказало, що національна традиція живе в їх серцях. Память про наших борців не згине.

Дня 1. XI. і 2. XI. збирано в церкві жертви на інвалідів.

Ужгород (Підкарпатська Русь).

День 1. падолиста святкувала українська еміґрація в Ужгороді на Прикарпатській Україні вокальним вечером. Знамениту промову з того приводу виголосив відомий писменик др. Володимир Бирчак. Сольові пісні відспівали арт. Цьоканова, Дівничева, Остапчуківна і Рубчаківна. Деклямували п. Біличенко і маленька Дівничівна. Публику чарував своєю грою на бандурі п. Ємець. Хорами управляв п. Барнич.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ВУДҐЕВЕН, Н. Й. Тов. Вільна Україна, від. 200, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що річний мітинґ відбудеться дня 5-го грудня, в суботу, о годині 6.30 вечером. Обовязком є всіх членів явитися бо будеться вибирати новий уряд, є і инші справи до полагодження. Неявившийся член заплатить 1.00 кари, а урядник 2.00. — Й. Паращук, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Отсим подається до відома всім членам Бр. Василія, від. 168, що річний мітинґ відбудеться дня 6-го грудня 1925 в гали пана Івана Ваверчака 782 State St., Perth Amboy, N. J., точно о годині 3-ій пополудни. Повинністю кождого члена явитись на згаданий річний мітинґ. Будуть важні справи до полагодження і справоздання за рік 1925. Неявившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1.00. — Пилип Маник, секр.

ОЛІЄН, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 363, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що річний мітинґ відбудеться в неділю, 13. грудня, о 2-ій год. попол., в Ґрінвуд гали. На той мітинґ обовязаний кождий член прибути, бо суть важні справи до полагодження і буде вибір нового уряду на 1926 рік. Довгуючих членів взиваєсь, щоб вирівнали свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. Неявившийся член заплатить кари 1.00 а урядник 2.00. — С. Васьків, предс.; Г. Непорадний, кас.; Г. Підскальний, секретар.

ЛЕЙКВУД, О. Бр. Сош. св. Духа, від. 108, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що річні збори відбудуться в неділю, 6-го грудня, о годині 1-ій попол. в церковній гали. Проситься всіх членів прийти на збори, бо будесь вибирати новий уряд на рік 1926 і будуть другі важні справи до полагодження. Неявившийся член на річних зборах заплатить кари 50 ц., а урядник 1.00. Також проситься тих членів котрі довгують, щоби заплатили свої належитости, бо впротивнім разі будуть суспендовані. — Павлуцький Николай, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. ім. Івана Франка, від. 241, подає до відома своїм членам, що мітинґ річний відбудеся дня 6. грудня, о годині 12.30 пополудни, в гали церковній під ч. 394 Blackstone St. Кождий член має явитися на той мітинґ, бо буде справоздание касове з цілого року і буде вибір нового уряду на рік 1926. На мітинґу будеся принимати нових членів до товариства і до У. Н. Союза без вступного. Проситься членів явитись і сповнити свій обовязок. — А. Сусла, предс.; М. Камфоник, кас.; Н. Лотоцький, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. Запорожська Січ, від. 388, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що річний мітинґ відбудеться в неділю, дня 6-го грудня о 1-ій год. пополудни. Буде справозданнє контрольної комісії і буде вибір нових урядників на рік 1926. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, в противнмі разі стратять всякі права в тім відділі. Будесь принимати нових членів без вступного. Неявившийся член заплатить 50 ц. кари, а урядник 1.00.—П. Пазюк, предс.; С. Мелько, секр.

В ПОГОНІ ЗА МІЛІОНАМИ.

(З німецької повісти Е. Ґ. Зеліґера переробив В. К.).

(Продовженне) (6)

Супроти такої безличности правдивий Мурель стояв мов не при собі.

З'явився капітан Сімс. Він оглянув наперед правдивого, потім фальшивого Муреля і похитав головою. Чогось подібного йому ще не траплялось!

„Ось мої папери!" кричав правдивий Мурель дрожачим з пересердя голосом і добув декілька паперів з кишені.

„Га!" закричав Петер Фос ще більш дрожачим голосом, кинувся на нього і вирвав папери. „І це ти вкрав у мене. Це вже світ валиться".

„Ходіть обидва зі мною!" сказав капітан і казав їм іти перед себе. „Ми це зараз розслідимо. Дайте сюди папери".

„Ви ще важитеся сумніватися щодо моеї особи?" крикнув обурено Фос, коли вони вже були в капітанській каюті.

„Де там!" потішував його капітан. „Я хочу тільки здерти маску з тамтого".

Тоді Петер Фос віддав папери, а капітан став випитувати правдивого Муреля про те, що стояло в паперах. Цей знав усе, як „Отченаш".

„Що ви на це?" спитав капітан цілком здивований.

„Ви вивчив папери на память", пояснив Петер Фос згірдно.

В цій хвилині Франк Мурель вхопив зі стола тяжку попільницю з литого скла, коробку сірників і недокурок циґари і почав ними жонґлювати. І як він умів жонґлювати! Хоч як сильно хитався корабель, ніодин предмет не впав на землю.

Капітан Сімс дивився зі щирим здивуванням.

Тепер я пропав! подумав Петер Фос, але дивився далі згірдно.

„Ну, певне ви це вмієте далеко краще!" звернувся капітан до Петера Фоса.

„Певне!" притакнув Фос. „Але я цього не буду робити".

Капітан Сімс подався взад, як би його хто вдарив. Його підозріння росло. Правдивий Франк Мурель підсміхався тріюмфуючо. Хороба покинула його цілком.

„Це дуже підозріло!" завважив капітан і переглядав папери. „Коли уродилася ваша мати?"

Петер Фос сказав правдиву дату, він затямив її собі тоді, як Франк Мурель відповідав на питання капітана.

Тут капітан поглянув на нього дуже критичним зором.

„Ваша мати походить з Гамбурґа?" спитав він, зморщивши чоло. „Тут стоїть, що вона з Бостону. Найкраще буде, коли ви покинете цю комедію і дасте себе замкнути".

Петер Фос притакнув головою. Капітан надавив дзвінок.

„Він зложив міліони в „Банк оф Інґленд!" гукнув Мурель.

„Це мене не обходить!" відповів капітан і приказав стюардові прикликати Міхеля Мора.

Міхель Мор прийшов і приглядався обидвом Мурелям.

„Ось тут стоїть міліоновий злодій!" сказав капітан і показав на Петера Фоса. „Візьми його під ключ".

„Ходіть!" крикнув Міхель грубо на свого найліпшого приятеля і вхопив його за рамя.

„Мій смокінґ!", бідкався Франк Мурель, бо Петер Фос вбрав був на капітанське приняття, очевидно, найкраще його убрання.

Фоса повели назад у малу кабіну і він мусів вдягти назад свій старий синій одяг. Міхель Мор вхопив його знов за рамя і повів під сторожею двох стюардів до відокремленої келії в шпиталі.

„Марш, гони, ти проклятий злодіяко!" ревів Мор і копнув його ззаду, але так, що діткнув тільки повітря.

Один зі стюардів сміявся, а в другого тряслися коліна. Він незамітно дістався в кабіну до Франка Муреля і серед сліз заклинав його, щоб той його не зрадив.

„Дайте сюди назад двацять долярів!" приказав Франк Мурель і забрав назад гроші. [illegible]на. Ви принаймні не дали мені згинути з голоду".

На загал це була добродушна людина.

Петер Фос сидів під замком.

Цілком приємна буда! подумав він. Тільки трохи понура! Було коло десятої години вечером.

Тимчасом корабель спізнився через бурю настільки, що капітан не мав вже надії дістатися до пристані перед північю. Він наказав зменшити скорість на половину і зателеґрафувати до Плімуту, що злодій зловлений.

Була північ, як корабель плив цілком близько попри Кувзанд.

Міхель Мор впевнився, що близько нема нікого, отворив келію і увійшов до середини.

„Мусиш скакати в море!" сказав він шепотом до Фоса. „Звідси до берега найбільше одна морська миля. Ти-ж вмієш добре плисти". Він відчинив віконце. Петер Фос стиснув йому руку і скинув піджак. Серед нічної темряви миготіло в невеликім віддаленню побережжа.

„Зле скакати!" сказав Фос, вистромивши голову через віконце. „Краще пусти мене на поклад". Він витягнув з піджака портфель з грішми. „Тут мої гроші. Зроби з цього пакет і зложи в аґентурі у Плімуті. Коли повітря прочиститься, я заберу собі його".

І він скочив звинно як щупак через баріеру.

Міхель Мор сховав портфель і пішов на поміст.

„Міліоновий злодій скочив у море!" сказав він. [illegible] було відчинене, а замок ненарушений".

Перший офіцер закляв.

„Так!" сказав Міхель Мор. „Є люди, що воліють втопитися, як іти в тюрму".

Збудили капітана, щоб спитати, чи посилати за ним човен.

„Ще чого не стало, хай іде з Богом!" пробурмотів він і обернувся на другий бік. „Менше клопоту".

О шестій годині вранці „Пенсильвенія" заїхала у пристань. У Плімуті вона задержалася три чверти години.

Дод і Полі прибули до Плімуту вже день передтим. Плімутська поліція помагала йому всіми силами. Ще в ночі доручено йому останню телеґраму з „Пенсильвенії". Він лишив телеґраму для Полі отворену на столі і явився разом з цловою сторожею на покладі.

Капітан Сімс здвигнув тільки круглими раменами і показав на Міхеля Мора, що повів Дода до келії.

„Тут він сидів!" сказав Мор добродушно. „Ось ще його піджак".

Дод перешукав піджак і келію, але не найшов нічого. Тепер він почав допитувати Міхеля Мора.

„Я гадаю, що він поплив до берега!" говорив Мор тоном простодушного моряка. „Біля Кувзанду ми плили здовж самого берегу. Але це вже шість годин тому".

Між ти на корабель прибула Полі. Вона мало що не кинулася на Дода.

„Де він?" питала вона схвильовано.

„Скочив у море!" відповів Дод пригноблено.

„Він втопився!" крикнула Полі і зімліла.

Дод поклав її в довге крісло. Потім дав їй трохи чаю і вона прийшла до себе.

„Місіс Фос!" благав він її. „Ви помиляєтеся. Він вискочив недалеко берега і поплив на кождий спосіб до суші. Хто вкрав міліони, той не поповняє самогубства".

„Але-ж він божевільний!" стогнала вона охляло.

„Певне, певне!" впевнював її Дод. „Він має одну божевільну манію, а саме — сховати перед нами вкрадені міліони. Але терпеливости! Ми ще його піймаємо".

Потім він став допитувати Муреля, щоб мати докладний опис втікача і післав до ґазет новий гончий лист, цим разом без фотоґрафії. Франк Мурель звернув теж увагу, що міліони зложені в банку. Звідси Дод поїхав з Полі на поліційнім човні до Кувзанду.

Міжтим Міхель Мор обвинув Фосів портфель в багато паперу і став шукати аґента. Цей бідняга мусів за коротенький час полагодити тисячу ріжних справ. Міхель Мор найшов його серед великого натовпу.

„Тут маєте пакет!" сказав Міхель Мор до нього, передаючи йому через три голови завинений портфель. „Його відберуть звідси".

І вийшов. Бо і він мав багато роботи. Аґент не поглянув навіть на нього і поклав пакет під паху. Чверть години пізніще „Пенсильвенія" виїхала з пристані.

Аґент передав пакет молодому помічникові, що був занятий в експедиції фірми.

„Тут нема назвища", сказав цей, обертаючи пакет в руках.

Тоді аґент розкрив пакет, найшов у паперах, хто його власник, казав пакет, в якім було чотири тисячі долярів, запечатати в своїй присутности і покласти до сейфу.

Дод обїхав разом з Полі цілий півостров і скрізь питав за Фосом. Всю поліцію на півострові він поставив на ноги. Його завзяття і витревалість могли дивувати, а перед його систематичними дослідами не міг скритися ніякий слід. Але вечером він мав цілком неґативний вислід. Ніхто на півострові не бачив чужого мужчини, ані ніде не бракувало човна.

„Бачите!" крикнула Полі, зовсім вичерпана від напруження і вибухнула плечем. „Він таки втопився. Або його проковтнула акула".

„Тут нема акул, місіс Фос!" заспокоював її Дод. „Міліоновий злодій певне не скаче в воду, коли не вміє плавати. А плисти дві морські милі на спокійній воді це нічого надзвичайного. Його певне забрав якийсь човен".

Він приказав вертати до Плімуту.

У вечірних ґазетах появився гончий лист за Петром Фосом і погляд аґента впав на це назвище.

„Ага!" крикнув він і повідомив поліцію про пакет.

Його забрали зараз і передали Додові, Дод пішов до а-

ЖАРТИ.

Хто-ж по вечері йде до роботи?

Найняв богач цигана до роботи, щоб мати дешевого робітника. Отже рано дали циганові снідати, але дуже мало, бо звичайно богач скупий. Тоді циган каже: „Хазяйко! За одним заходом дайте вже й обід". Хазяйка дала циганови й обід, думаючи, що опісля циган краще візьмеся до праці. Та коли вже пообідав, циган добродушно каже: „Хазяйко, та дайте вже й вечерю і збудеться клопоту". Хазяйка дала й вечерю в надії, що циган вже без перерви працювати-ме до самого вечера. Циган, добре наївшись, ледве сопе й гадки не має рушатися зза стола. Хазяйка тоді до нього: „А йди вже до роботи!" А циган на те: „Хазяйко, а ви що вдуріли?! Та-ж хто по вечері йде до роботи?!" і пішов спати.

Нема куль, нема гроший!

Жид ніс сто тисяч до банку. Перейшов його на дорозі рабівник, наставив револьвер і каже: „Давай гроші, бо стріляю!" Жид, трясучись з страху, каже: „Я тобі гроші дам, але вони не мої й мене замкнуть до кримінала за пропавші гроші; хоч прострілі мій капелюх і мій плащ, аби були знаки". Рабівник згодився. Жид наставив одну полу одягу, рабівник вистрілив два рази. Жид наставив другу полу сурдута, робітник вистрілив знов два рази. Тоді жид наставив ще капелюх, а рабівник каже: „вже нема куль". „Ну, як нема куль, то нема гроший", сказав жид і поспішив чим скорше.

КООПЕРАТИВНІ ПЕКАРНІ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Серпневий номер місячника „Cooperation", органу американської Кооперативної Ліґи, містить статтю про кооперативні пекарні в Америці й пробує в ній зібрати можливо всі дані про кооперативні підприємства того типу в Злуч. Державах. Показується, що в цілій Америці є лише 21 робітничих спілок, які займаються кооперативним пекарством; з них шість продукують або продають окрім хліба ще инший споживчий крам.

З тих 21 кооперативних пекарень девять є в стейті Масачузес (в Бостоні, Лін, Ню Бедфорд, Спрінгфілд, Вустер, Фічбург, Мейнард і дві в Лоренс) шість в стейті Ню Йорк (в Ню Йорку, Брукліні, Бранcвил, Сиракюз, Ютика, Вудрідж), дві в Ню Джерзи (Ньюарк і Патерсон, і по одній в Огайо (Клівленд), Мишиґен (Сусент-Мері), Висконсин (Супіріор) і Каліфорнії (Лос Анджелес).

Число членів в різних спілках хитається від двох сот до двох тисяч (в Бравнсвил, Петерсоні, Ню Йорку і Брукліні). Капіталу вложено теж в різних спілках різно — від одної тисячі до трийцяти і сорока тисяч долярів. Найбільше торгу мали „Кооперативні Пекарні" в Бравнсвил, продаючи хліба та всякого иншого печива річно за $227,000, Кооперативна Спілка „Пюріті" в Патерсон—$220,000, фінський Кооперативний Торговельний Союз в Брукліні $186,000 і Кооперативний Торговельний Союз в Су-Сент-Мері — $150,000.

Інтересно, що майже всі ті кооперативні підприємства зорганізовані робітниками-іміґрантами, найбільше жидівськими і фінляндськими. З того приводу „Кооперація", між иншим, пише:

„Кождого року справоздання тих жидівських кооперативних пекарень показує, що вони давали грошеву піддержку будьто якійсь професійній робітничій спілці в нещастю, будьто якомусь добродійному товариству чи якійсь иншій справі, що збудила в них почуття або симпатію. Мало коли дають своїм членам знижку (рабат) від покупок і члени навіть звичайно зрікаються процентів від вложеного капіталу. Підчас великого ткацького страйку в 1921 році шість жидівських кооперативних пекарень, хоч деякі з них самі були в поганих фінансових відносинах, постачали для страйкуючих 170,000 бохонців хліба, хоч страйкуючі робітники були зовсім не Жиди, а з з усяких инших рас і народностей.

„Фінські кооператори відріжняються від жидівських в слідуючім: 1. вони швидше поширюють свою кооперацію на инші галузі продукції; 2. швидше добувають ринок для свого краму серед американської публики і взагалі поза своєю групою; 3. не віддають „зисків" на посторонні справи, але вкладають їх назад в підприємство, яке через те швидко росте; 4. шкодять їм партійні суперечки і роздори, яких в них більше, як в Жидів. Одначе одні і другі щиро віддані кооперативній справі і дбають більше про неї, як про особисту користь".

Фінська пекарня в Брукліні розвозить свої продукти на 10 грузових автомобілях (троках) по Брукліні, Ню Йорку, Бронкс й до кількох міст в Ню Джерзи. Таку саму широку територію покриває кооператива „Пюріті" в Патерсоні. Кооперативний Торговельний Союз (в північнім Мишиґен) має пекарську машинерію одну з найліпших в краю і в своїй території легко побиває приватну конкуренцію.

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Просимо затямити собі:
1. — Дописі писати коротко.
2. — Виразно і чітко.
3. — Лиш по одній стороні паперу.
4. — В дописях подавати лиш правдиві вісти.
5. — Писати лише про річи цікаві для усього загалу читачів, або бодай річи значної вартости.
6. — В дописях нікого не переховувати без дійсної засуги.
7. — Не лаяти нікого особисто, ані не нападати, ані не зачіпати.
8. — Не ждати звороту дописі, як дописуватель написав за кілька мінут (коли її дуже потребує, може з себе оставити відпис).
9. — Не посилати „нагляних" дописий з домаганнем „сейчас" помістити, бо се звичайно тілки показує, що дописуватель опізнився і хоче, щоб редакція се надолужила.
10. — Не присилати до редакції стихів і поезій неподаних щоб форми або безвартних щодо змісту; а до того й не ждати звороту таких віршів.

ґента, щоб докладнійше розпитати.

„На жаль", відповів аґент, здвигаючи раменами, „я не знаю навіть, хто його передав. Можливо, що цей, що його передавав, не знав навіть, що є в ньому. Інакше він передав би його незапечатаним. У пакеті є гроші".

„Я знаю!" відповів Дод. „Коли-б хто питав за пакетом, ви задержіть його і повідомить поліцію.".

„Будьте спокійні!" гукнув аґент. „Я радо зароблю собі дві тисячі".

Дод вернув поспішно в готель і показав портфель Полі.

„Ось доказ, що він жиє!" сказав він. „Прошу, отворіть його".

В портфелі були чотири тисячі і деякі леґітимаційні папери.

„Це все?" закричала Полі розчаровано.

Дод сам не вірив, щоб Петер Фос зголосився по чотири тисячі. Що вони йому значили, коли він вкрав мілюни? Пакет був відданий напевне тому, щоб змилити поліцію. Але Полі він не говорив про свої сумніви нічого.

„Що-ж далі?" спитала вона з розпукою.

„Чекати й шукати!" відповів він. „Як тільки він покажеться в агентурі, його арештують".

„Але я заперечу, що це він!" крикнула Полі, зриваючися на рівні ноги.

„Така наша умова!" потвердив Дод. „Я сподіюся, що ви ніколи не будете потребувати заводити мені вірломство".

[illegible]

незрозуміла певність говорила їй, що Петер Фос жиє. Його портфелю вона вже не віддала.

На другий день вранці вони поїхали автом здовж берега. Дод заходив до кожної, навіть найменшої рибацької хатини і шукав за слідом. Але ніде не було найменшого сліду. В агентури теж ніхто не зголошувався.

В банку в Лондоні теж нічого не було.

Петер Фос пропав, як би проковтнуло його море або земля.

5.

Петер Фос був знаменитим пливаком. Він видобувся щасливо з крутіжа довкола корабля і сильними руками став плисти до берега. Але струя була сильніща і понесла його в канал. Добру годину він боркався невтомно. Одначе він не міг рушити з місця.

Як ні, то ні! подумав він і поплив у другий бік.

Гень далеко блимали світла Едістону. Туди він прямував. Тепер він плив за водою і йому мимо посувалися швидко вперед без більшої натуги. Та против поволи стали опускати його сили. Нараз він побачив близько перед собою вітрильник, що показався з нічної темряви. Він не бачив його скорше, бо світла на ньому були погашені. Петер Фос поплив до нього.

„Ратуйте!" закричав він, наблизившися до судна.

Моряк, що стояв при стерні, вистромив голову через бареру.

„Гельо!" кричав Петер Фос з [illegible]

З судна кинено рятунковий кружок. Незабаром показалася друга голова. Другий моряк кинув Фосові лінву. Через декілька хвилин він був уже на покладі. Це було судно „Квін" з Фавльмуту з трьома людьми на покладі, власником, що звався Пенфольд, матросом і молодим помічником. Власник судна не був занадто врадуваний новим гостем. Але Фос не журився тим, зажадав їсти й пити і дістав усе. Потім став приглядатися кораблеві.

„Ви пливете без світла, чоловіче!" сказав він до власника. Цей пробурмотів щось, пішов геть і лишив його самого.

Тут щось не до речі! подумав Петер Фос і пильно приглядався всьому.

Коли корабель минув Едістон, корабельник пішов під поклад. Петер Фос взявся до матроса, що стояв при стерні, і хотів від нього вивідатись. Але тут йому ще менше повезло.

Він не довідався нічого, ні звідки ідуть, ні що везуть.

„Це певно пачкарі!" сказав собі Петер Фос і поклався в першу ліпшу кою.

Другого дня вранці Фос трібував ще раз говорити з капітаном. Цей заввважав зараз, що має перед собою досвідченого моряка, і, не питаючи про його назвище, запропонував йому лишитися на кораблі.

„Як добре заплатите", відповів Фос, „то можу лишитися".

Фос став знов матросом. Вже першого вечера не було для нього ніяких таємниць на кораблі. Корабель віз віску, сірники і мачку і перекрадався поволі до французького берега.

ські рибаки. Третьої ночі мав бути ладунок перепачкований. Але негода всьому перешкодила. Через бурю малий корабель не міг добитися до берега.

Аж на пятий вечір, коли море успокоїлося, вони побачили знов сушу. Петер Фос стояв біля стерна. Капітан був з нього дуже задоволений. Він казав звинути вітрила і так переждали вони до півночи в віддалені двох морських миль від берега.

Рівно о дванацятій годині капітан пустив ракету, на яку зараз відповіли з берега. Піднесено якор і корабель наблизився ще більше до берега. Темна, спокійна ніч була для цього діла надзвичайно сприятлива. Показалися три великі човна, прибили до корабля і станули поздовж попри нього. Сотня рук заметушилася пильно, щоб забрати ладунок. Все відбувалося мовчки і без команди. Всі світла були погашені. Кожний працював вправно на помацки.

Це їм певне не першина! подумав Петер Фос і помагав пильно. Він не любив взагалі приглядатися і дармувати.

Нагло все освітила осліплююча ясність. Вона йшла зі сторони моря. Не можна було нічого пізнати крім яскравого блеску, що наближався скоро.

Це був французький цловий кружляк.

Рибаки позіскакували на лодки і відпливли з човна відпливли від англійського корабля. По дорозі вони викинули крам в море. Їм не можна було нічого доказати. Інакше стояла справа з англійським кораблем. Поміж ладунку була ще на ко[…]

поміж скрині з віскою, коробки з сірниками і тютюн, все англійського походження.

Кружляк підплив до англійського корабля і задержав його. Цілий тузин цлових урядників, узброєних від стіп до голови, дістався на корабель. Власник корабля боронився як божевільний. Також матрос і молодий помічник не дали себе взяти без опору. Тільки Петер Фос не робив нічого, що могло-б подратувати сторожів французьких цлових законів. Він заклав руки в кишені і дав себе спокійно арештувати.

На другий день в полудне вони сиділи вже у вязниці в Сен Мало. Петер Фос дістав привітну, простору келію з гарним видом на море і був дуже вдоволений своєю долею. Він мав навіть правдиве залізне ліжко. Коли замкнулися за ним тяжкі двері, він з радощів станув на голові і весело підкидав ногами.

Тут лишуся, поки міляні папери не підуть вгору! подумав він задоволено і виставив ніс крізь віконну решітку, щоб як найбільше обхопити оком близьку пристань і красу околиці.

Коли тут найде мене Дод, тоді він справді може робити для себе рекляму не тільки в газетах!

Він поклався весело на тверду постіль і почав свистати. Тільки одної Полі не доставало йому до повного щастя.

По якімсь часі він почув з сусідної келії стукіт. Він став надслухувати. Було чути короткі і довгі тони, сполучені в певні знаки. Не було сумніву,

знаками щось телеграфувати. Петер Фос знав добре цей спосіб порозуміння. Як моряк, він навчився був сиґналізувати за дня хоруговками, а в ночі ліхтаркою. Цілий альфабет він знав на память. Отже зараз почалася розмова.

„Хто там?" спитав він по англійськи, бо цю мову він знав краще від французької.

„Вілїям Сміт з Лондону", була відповідь.

„За що ти сидиш?"

„Я поповнив маленький влом і дістав три роки".

„Гратулюю! Скільки сидиш вже?"

„Пів року. Але мені вже досить".

„Уявляю собі", відтелеграфував Петер Фос.

„Незабаром я хочу втікати".

„Яким способом?" спитав Фос зацікавлено.

„Через вікно, я вже переплував пять залізних штаб".

„Чи щось не видно?"

„Ні! Я маю за сою довгу практику. Я піду до Лондону".

„Щаслива дорога!"

„А ти не хочеш разом втікати?"

„Спасибі, мені тут дуже подобається!"

„Тобі треба тільки пробити діру в стіні до моєї келії. Вона тонка".

„Мені не треба!" відповів Петер Фос.

„Дамн!" почув він у відповідь і розмова перервалася.

Дурний був би я покидати цей гарний готель, де мене даром годують! подумав Петер Фос, затираючи руки.

Другого дня він станув перед судом. Його три товари[…]

ші пригноблено на лаві підсудних. З їхніх зізнань було вже відомо, що він вирятувався з води на корабель біля Плимуту.

„Як називаєтеся?" спитав перший судця.

Петер Фос пошкробався за вухом. Йому здавалося нерозумним подавати своє правдиве назвище.

„Я називаюся, почав він і загикнувся нагло, бо ніяке инше назвище не приходило йому на думку, а потім бухнув відразу: Мої панове, я забув, як я називаюся".

Судді підсміхалися значучо. Їм стало відразу ясно, що цей обвинувачений мусів мати тяжкий злочин на сумлінню.

Але Петер Фос став пояснювати поважними причинами своє твердження.

„Перед кількома днями я впав з корабля в канал", почав він розводитися з глибоким сумом, „я впав на голову і втратив при тім цілком память. Я забув навіть назву корабля, з якого я впав. Моя голова в цій хвилі це порожний горшок з білими стінками".

„Ви кажете, що втратили цілком память?" спитав судця.

„Цілком!" відповів Петер Фос, здвигаючи раменами.

„Тоді ви мусіли-б втратити мову!" сказав судця.

„Як то!" запитав Петер Фос. „Тоді я втратив тільки частину памяти".

„Ми дамо вам нагоду в спокою відшукати згубу!" відповів судця з насміхом і казав його відвести.